

„A zsidótörvények mint a Holocaust előzményei.” In: *The Holocaust in Hungary. Fifty Years Later*. Szerk.: Randolph L. Braham és mtsai. The Rosenthal Institute for Holocaust Studies, New York, 1995. Vö. még Randolph L. Braham: *The Hungarian Jewish Catastrophe. A Selected and Annotated Bibliography*. Institute for Holocaust Studies of the City University of New York, New York, 1984, 54–69. o.

9. Horthy azért látogatott el Hitlerhez, hogy köszönetet mondjon neki, amiért lehetővé tette a Délvidék visszacsatolását, és hogy kérje a Bánát magyar fennhatóság alá helyezését. Nem sokkal a látogatás előtt hosszú levélben fejtette ki nézeteit Hitlernek. Állítása szerint az emberiséget fenyegető legnagyobb veszedelem a kommunizmus, és a világnak addig sem békéje, sem nyugalma nem lesz, amíg a Szovjetunió meg nem semmisül. A teljes szöveget lásd *Horthy Miklós titkos iratai*. Szerk.: Szinai M.–Szűcs L. Kossuth, Bp., 1963, 296–300. o.

10. Bárdossy a kialakult szokás szerint ellátogatott Rómába. Ciano szerint ez „egyike volt a klasszikusan haszontalan” látogatásoknak, és azt jövendölte, hogy Bárdossy „ugyanúgy, mint a többiek, fenségesen robog majd át és tűnik majd el egykettőre a magyar politika egén”. Vö. *The Ciano Diaries, 1939–1943*. Doubleday, Garden City, N. Y., 1946, 362–363. o.

11. A Barbarossa-hadműveletnek, azaz a Szovjetunió ellen indítandó háborúnak a részletes tervét a Wehrmacht vezérkari főnöke, Franz Halder tábornok 1940. december 5-én terjesztette Hitler elé. A hadjárat megkezdésének végleges időpontjáról az 1941. április 30-i tanácskozáson döntöttek.

12. Bartha június 9-i római tartózkodásakor is optimistán ítélte meg a németek erejét. Ama meggyőződésének adott kifejezést, hogy „az orosz hadsereg hat-nyolc hétnél tovább nemigen lesz képes ellenállást tanúsítani, mert gyenge az emberanyaga”. *The Ciano Diaries*, 364. o.

13. A német katonai előkészületekről a Szovjetunió ellen a berlini magyar katonai attasé, Homlok Sándor ezredes tájékoztatta folyamatosan Werthet. Homloknak egyébként az volt a meggyőződése és azt is tanácsolta, hogy a hadjáratban Magyarországnak is részt kell vennie. Homlok jelentését és Werth memorandumát lásd: *Magyarország és a második világháború*. Szerk.: Zsigmond László és mások. Kossuth, Bp., 1961, 350–362. o.

14. Kurt Himer tábornok, a német vezérkar budapesti összekötője is azok közé tartozott, akik Magyarország aktív bekapcsolódását sürgették.

15. A magyar vezérkar hírszerző osztályának vezetője, Újszászy István a háborús bűnösök nürnbergi perében tett tanúvallomásában előadta, hogy a bombatámadást szovjet felségjelű német repülőgépek hajtották végre. Szerinte a provokáció ötlete a budapesti német légiattasétól, Cuno Heribert Fütterer tábornoktól és a magyar vezérkarnál szolgáló László Dezső vezérőrnagytól származott, s célja az volt, hogy Magyarországot beugrassák a háborúba. A bombázás után nem sokkal Krúdy Ádám ezredes, a kassai repülőtér parancsnoka levelet írt Bárdossynak, és ebben leszögezte, hogy saját szemével látta: német repülőgépek voltak a támadók. *Magyarország és a második világháború*, 345. o. Egy másik elmélet szerint a szovjet légierőben szolgáló cseh és szlovák pilóták vezették a bombázógepeket. Vö. Nándor A. F. Dreisziger: *Hungary's Way to World War II*. Danubian Press, Astor Park, Fla., 1968, 167–178. o. Újabb kutatások szerint nem bizonyítható egyértelműen a német részvétel a bombázásokban. Erről részletesen lásd: *Hadtörténelmi Közlemények*, 1991. július.

16. A háború után Horthy szemrehányást tett Bárdossynak, hogy úgymond nem tájékoztatta őt Magyarország hadba lépésének igazi hátteréről. Jelesül elhallgatta előle, hogy a háború küszöbén a szovjet külügyminisztérium támogatást ígért